נחרולי סוגיא. לתקן פסיעותיו ולזקוף קומה מפני שרגליו ושוקיו רותתות ולא לסמיכת כל גופו: **אני שונה אשה חולצת בסנדל.** אלמא נעל קרינא ביה: **אמרא דאלכפא.** חמור הנישא בכתפייס. הליצנים עושין אותו וגרמא כמי שרוכב עליו ובמקומנו נקרא מרכפיש"א: **קישורי.** אשקל"ש שמהלכין בהם במקום טיט. וקשיא לי נהי דטהורין מטומאת מגע דפשוטי כלי עץ נינהו אבל מן המדרס למה טהורין: **פרמי.** טלמוס"א הנקשרת על הפרלוף להבעית הבנים קטנים: **מתני' בקשרים.** מפרש בגמרא: **בוגין.** מישקליט"ש של זהב לגוי: **גמ' אדא מרי.** כך שמו: **קשרי פואה.** גרגל"א קושרים בקשרים ותולין בצואר לרפואה. ולא יתעתי לאיזה חולי: **מוקמי.** מעמידין החולי שלא יגדל: **ס'.** קשרים: **מסו.** מתרפאין: **נגרי.** פסיעות: **נפל פואה בגיריא.** נפל רפואת הפואה בגדר לאין אדם מזהר בכל אלו: **מאי איריא בנים.** לרב יהודה פריך אי קישורין דמתני' לרפואת חולי נינהו מאי איריא בנים: **נעגועין.** ברמור"ט. מגעגע עליו ואינו יכול ליפרד ממנו ורפואה זו לא שייכא בנקבות אלין האב מחבבן כל כך מתחילתן שיהיו מגעגעין עליו: **תפילין.** שיר ימינו קושרתו לשמאלו זהו סימן לגירסא: **סכנתא.** שמגעגע יותר מדאי: **מחופי כסא.** כוס שיש בו הבל כגון שעירו ממנו מיס חמין וכופהו על הטיבור למי שאם במעיו ואותו הכוס את הבשר ומושך אליו את המעייס ומושיבן במקומן: **לסוך.** בכפות ידיו וגלגלו: **דרב הונא מני רב.** שהיה בא מבי רב שהוא רבו וכן רב מבי ר' חייא ור' חייא מבי רבו: **מבסמי.** שכורין שהיו משקין את התלמידים. ואלו מפני שהשובין הן היו עושין להן דבר להפג את יינן: **לגוייתא דידייהו.** תוכי ידיהם דהיינו כף: **דלייל.** שהולך ועשה לולו כל שעה ממוס הבשר: **שיעא דדנא.** מגופת החבית: **דליל האי שיעא.** מחמת המיס: **ליחנק.** מי שנפרקה חוליא של מפרקת צואריו (ג) ונופלת בגרונו תולין אותו ברגליו שיהא צואריו נפשט ודומה למיקה: **לפופי.** לכוכבו בבגדים וקושרו בחגורה לחבה ומתייבשין פרקי אבריו שהן רכין ונשמטין בחבלי הלידה וקורין אנמלטוי"ר בלע"ז: **מפני בנים.** שהי שמועות דאיילי בקטנים היה שונה בשם רבי פ) אבא בר הונא משמיה דרב חמא בר גוריא: **בן.** חדא שמעתא דאיילי בקטן מתני בשמיה: **תרוייהו.** נגעגוען ולפופי: **כל מנייני.** כל לחישות. ומפני שבופלין אותן יש ג' פעמים ויש יותר קרי להו מנייני: **בשמא דאמא.** פלוני בן פלונית: **דמיפרשי.** כל לחשים שמפורש מניין כמה פעמים שיאמרו ויכפלו אותו: **דדמפרשי.** כופלין אותו כפי מניינו. ולא מיפרשי בהם שתם כפילתן ארבעין וחד זימני: **אבן שקומה.** אבן שנשאות אותה נשים עוברות שלא יפילו וקורין לה קוטאנ"א בלע"ז: **נמשקל.** שוה דבר ששקלוהו כנגדה: **ולא שפיכה.** ולא תאמר שלא התירו לאשה שעולה לספיל עוברה שהפילה בבר עובר אחר: **ולא שעיברה.** שידוע לה שהיא מעוברת: **והוא דאיכון ופקל.** שנמצא החפץ מאליו למשקל האבן ולא שחיסרו ממנו או הוסיפו עליו לכוונו: **בא יומא.** שאחזתו בכל יום: **ווזא חיוורא.** צרוף וחדש: **למלחשא.** למקום שריפת המיס שעושין נגרים על שפת היס להמשיך מיס לבריכות לחבות העשויות לכך וכשנתמלאו סותם החריצין והשמש שורף את המיס שמלוחין הן ועשה מלח: **בחלנא דבי לוחרו.** תחת גרונו כנגד מפתחי חלוקו לשון רבינו הלוי: **גירא ברקא.** ליל"ש של שער: **פרשא דרליס.** מקום שני דרכים מתפרצים: **שומשמנא גמלא.** גמלה גדולה ט): **דדרי מידי.** שטוען כלום: **ליפקליה.** לשומשמנא: **בגוכפא דנחשא.** כמין קנה של נחשא: **ולספמייה באבנא.** יסתום פיה בעופרת: **גושפנקי.** חותמות. ולאו דוקא שיתין נקט ולאו דוקא חותמות של טורה אלא סתימות הרבה זו על זו שעוה על העופרת ושוב זפת ושוב טיט: **וליבזרוויה.** יענענו: **ולידריה.** יטלטנו: **ולימא ליה.** לשומשמנא: **טעונך עני.** מה שהיית נושא אשתו: **וטעונאי.** המולי שלי: **איניש אשכחיה ואיפסיק ביה.** חולי כזה שזה עושה לו מי שהיה טעונך עני זהו חולי של חברו: **כוזא חדתא.** כלי חרס קטן חדש: **אוזפן.** הלוני: **וליהדריה ז' זימני אריש.** יקיפנו סביבות לאשה:

קישורי. פי' הקונטרס אשקל"ש והקשה בקונטרס[א] ור"י תירץ דכיון שאינם עשויים[ב] אלא לנכח דרך העברה בעוטיו [ג] אינו טמא מדרס ובערוך[ד] פירש דקישורי היינו אשקל"ש שעושין הליצני והן גבוהין מאד ואינן אלא לרקד עליהן ולא להילוך עגילי[ג]:

[ה]לתרוצי סוגיא עבידא הכא לסמוך עילויה הוא דעבידא וסמיך עליה: [ו] טמאין מדרס ואין יוצאין בהן בשבת ואין נכנסין בהן לעזרה: תני תנא קמיה דר' יוחנן נכנסין בהן לעזרה א"ל אני שונה אשה חולצת בו ואת אמרת נכנסין תני אין נכנסין בהן לעזרה: לוקטמין טהורה: מאי לוקטמין אמר ר' אבהו [ז]אמרא דאכפא [ח]רבא בר פפא אמר [ט]קישורי

[ג]פרמי: **מתני' הבנים יוצאין בקשרים ובני מלכים בזוגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהווה: גמ'** מאי קשרים אמר אדא מרי אמר רב נחמן בר ברוך אמר רב אשי בר אבין אמר רב יהודה קשורי פואה אמר אביי [ז]אמרה לי אם תלתא מוקמי חמשה מסו שבעה אפילו לכשפים מעלי אמר רב אחא בר יעקב והוא דלא חזי ליה שמשא וסיהרא ולא חזי מיטרא ולא שמיע ליה קול ברזלא וקל תרנגולתא וקל ניגרי אמר רב נחמן בר יצחק [ט]נפל פותא בבירא מאי איריא בנים אפי' בנות נמי מאי איריא קטנים אפי' גדולים נמי אלא מאי קשרים כי הא דאמר אבין בר הונא א"ר חמא בר גוריא בן שיש [ט] געגועין על אביו נוטל רצועה ממנעל של ימין וקושר לו בשמאלו אמר רב נחמן בר יצחק וסימניך תפילין וחילופא סכנתא אמר אבין בר הונא אמר רב חמא בר גוריא [י]סחופי כסא אטיבורי בשבתא שפיר דמי ואמר אבין בר הונא אמר רב חמא בר גוריא [יא]מותר לסוך שמן ומלח בשבת כי הא דרב הונא מבי רב ורב מבי ר' חייא ור' חייא מבי רבי כי הוו מיבסמי מייתי משחא ומילחא ושייפי להו לגוייתא דידייהו וגוייתא דכרעייהו ואמרי כי היכי דציל הא מישחא ליציל חמריה דפלניא בר פלניתא ואי לא מייתי שיעא דדנא ושרי ליה במיא ואמר כי היכי דליציל האי שיעא ליציל חמריה דפלניא בר פלניתא ואמר אבין בר הונא אמר רב חמא בר גוריא [יב]מותר לחנק בשבת ואמר אבין בר הונא אמר רב חמא בר גוריא [יג]לפופי ינוקא בשבתא שפיר דמי רב פפא מתני בנים רב זביד מתני בן רב פפא מתני בנים ותרוייהו מתני להו באבין בר הונא רב זביד מתני בן קמייתא מתני באבין בר הונא והאי מתני לה ברבה בר בר חנה דאמר [יד]רבה בר בר חנה לפופי ינוקא בשבתא שפיר דמי אמר אביי אמרה לי אם כל מנייני בשמא דאימא וכל קטרי בשמאלא ואמר אביי אמרה לי אם כל מנייני דמפרשי כדמפרשי ודלא מפרשי ארבעין וחד זימני ת"ר [טו]יוצאין באבן תקומה בשבת משום ר"מ אמרו [טז]אף במשקל אבן תקומה ולא שהפילה אלא שמא תפיל ולא שעיברה אלא שמא תתעבר ותפיל אמר רב יימר בר שלמיא משמיה דאביי והוא דאיכוון ואיתקל בעי אביי משקל דמשקל מאי תיקו ואמר אביי אמרה לי אם לאשתא בת יומא לישקול זוזא חיוורא וליזיל למלחתא וליתקול מתקליה מילחא ולצייריה בחללא דבי צואר בנירא ברקא ואי לא ליתוב אפרשת דרכים וכי חזי שומשמנא גמלא דדרי מידי לישקליה ולישדייה בגובתא דנחשא וליסתמיא באברא וליחתמי בשיתין גושפנקי ולברזוליה ולידריה ולימא ליה טעונך עלי וטעונאי עלך אמר ליה רב אחא בריה דרב הונא לרב אשי ודילמא איניש אשכחיה ואיפסק ביה אלא לימא ליה טעונאי וטעונך עלך ואי לא לישקול כוזא חדתא וליזיל לנהרא ולימא ליה נהרא נהרא אוזפן כוזא דמיא לאורחא דאיקלע לי וליהדר שב זימני על רישיה ולשדיין לאחוריה ולימא ליה נהרא נהרא שקול מיא דיהבת לי דאורחא דאיקלע לי ביומיה אתא וביומיה אזל אמר רב הונא לאשתא

עין משפט נר מצוה

פג א ב ג מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שא סעיף כ:

פד ד מיי' פכ"ח מהל' שבת הל' לא סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף ט וסעיף מג:

פה ה מיי' שם הל' כג טוש"ע שם סעי' מא:

פו ו ז מיי' פכ"ח שם הלכה לא:

פז ח ט מיי' פי"ט שם הלכה יד סמג שם טוש"ע א"ח סימן שג סעיף כד:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' כסא וסמרכות שלו מעמאן מדרס: (**ב**) שם כן שים לו נעגועין: (**ג**) רש"י ד"ה ניתנק וכו' צ"ל. ר"ב ס"א או נפלה לו ערלת הגרון ונופל בגרונו וכו':

גליון הש"ס

תוס' ד"ה קישורי וכו' אינו **מטא מדרס.** עיין מנחות דף לא ע"א תוספות ד"ה שיהא:

מוסף רש"י

סחופי כסא. כפייס הכלי (יבמות מז.) כלפי מטה אלמלי"ר בלע"ז (ע"ז מז.). **לפופי ינוקא.** פומלטוי"ש, כמו שעושים לקטן שיתיישבו אבריו ולא יתעקש (לקמן קמז.).

מוסף תוספות

א. אמאי אינן טמאין מדרס. תוס' הרא"ש. ב. להיות נשען עליה. תוס' מנחות לא. ג. ואין שמאין מדרס כיון דאין עשויות לתנאת מדרס, מידי דהוה אסולם וכו' והיינו שעמא משום דאינו עשוי להנאת מדרס אלא לירד בו ולעלות. תוס' מנחות לא.

רב נסים גאון

רב פפא מתני בנים תרוייהו. כלומר שהיה שונה הראשונה בן שיש לו נעגועין על אביו וזו האחרת לפופי, משום אבין בר הונא אמר רב חמא בר גוריא. והיה רב זביד שוה עמו בשמועה הראשונה בן שיש לו נעגועים על אביו, וחלוק עליו בשמועה שניה לפופי ינוקא, והיה רב זביד אומרה משם רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן. ולפי שהיתה השמועה הראשונה בן שיש לו נעגועין אל אביו והשניה לפופי ינוקא, ואמר על שניהם מתני בנים. זה הוא פירושם והחזקתי לכותבו הנה מפני שראיתיו קשה לתלמידים וביארתיו כדי שיתגלה לכל.

סליק פרק במה אשה

מסורת הש"ס

ה) [תרגום של ומיסור ומתלגוזא ועי' בערוך ערך תרקן, ב) בד' פפד"ש לפרס וכ"ה בריש"ף, ג) [פרמתי' פי' חמיכה של בגד שקושרין לוקנים על פיהם למנע רירם מפני שפתותיהן מתרפטות ערוך ערך לוקטמין ומ"ש בערוך ערך פרמתא], ד) [קדושין לא: וש"נ], ה) [כרכות נו.], ו) [פי' שמתכבין איכריו כמו וחבבר תרגומו ולפוף ערוך], ז) [לקמן קמו: מ"ש], ח) [ל"ל אכין], ט) בלשון תרגומין אומר לכל דבר גדול גמלא. הרמב"ם בפי' המשנה בלאים פ"ג מ"ב, י) [ערך מנקטמין], כ) [וע"ע תוספות מנחות לא. תוד"ה שילהו],

לעזי רש"י

ארדפיס"א [ארדיפיצי"א]. חיקוי, תחפושת, מרכוף.

אשקצ"ש [אישקצי"ש]. קביים.

טלמוסיא [טלימשי"א]. מַסָּכָה.

אישקליטי"ש. פעמון קטן.

גרגנ"א. פואה (עשב, שמשורשו מפיקים צבע אדום).

בדמור"ט [ברמור"ש]. חשק, געגועים.

אנמלטוי"ר [מילולי"ר]. לעטוף.

קוטאנ"א [קונטיינ"א]. אבן שנושאות נשים הרות להגן מהפלה.

ליצ"א. ניר (כמין עין במתקן-אריגה, שבו השתי עובר).

רבינו חננאל

תני תנא קמיה דרבי יוחנן נכנסין בהן לעזרה, כלומר אינם סנדל, כי אסור אדם ליכנס בסנדל בעזרה כדתנן לא יכנס אדם להר הבית במקלו ובמנעלו כו'. א"ל אני שונה אשה חולצת בסנדל של עץ ואתה שונה נכנסין, תני אין נכנסין. **לוקטמין, חמרא דאכפא.** גידם מי שידיו קצוצות עושין לו יד של עץ ונקרא חמרא דאכפא. **פרמי.** פי' פרמא, יש מי שאומרים חתיכה של בגד שקושרין לוקנים) [על פיהם למען רירם מפני] ששפתותיהם מתרפטות. **קשרים, קשרי פואה.** בן שיש לו געגועין על **אביו.** יש מי שאומרים כי כשיגדל עצב הבן במיתת אביו, נוטל רצועה ממנעל אביו הימין וקושרה בשמאל הבן ואומרים שמשקיע לבו ואם יחליף, אומרים שהוא סכנה. וסימניך תפילין והן שעל היד השמאל. **סחופי כסא אטיבורא.** פי' אם בולט טיבורו של אדם בחוץ ממעיו, או אם ניקב, מניחין שם [כוס] קטן על טיבורו כדי שלא יבלוט ויתבקע, ומניחין אותו עד שיתרפא. **הא דשרו לבסימא לסוך מלח ושמן לכרעייהו,** פשוטה היא. פי' **לחנק.** פי' **לפופי ינוקא. אבן תקומה.** פי' אומרים כי יש אבן ידועה כשהיא תלויה על אשה הרה אינה מפלת, וגם המשקל שכנגד אותו האבן מועלת ומוחר לצאת בהן בשבת. אבל משקל דמשקל עלתה בתיקו, וכל [תיקו] דאיסורא לחומרא, ואין יוצאין בה בשבת.

פ) עי' בגליון כאן הערוך וכ"ה בא"ז בשם רבינו.

לאשתא תילתא שתפת שלשית שבאה מג׳ ימים לג׳ ימים: **סילוי** ענגיס (ה) קטנים: **ושבעה ציבי.** קטמים: **כשורי.** קורות: **ושבעה סיבי.** ימילות קייבל״ש בלע״ז: **משבעה גשורי.** גשרים: **ז׳ מיגרי.** לגור הדלת חור האסקופה שליר הדלת סובב בו: **כופרי.** זפת שזופתין הספינות: **אריבי.** ספינות: **ושבעה בוני** (ו) **כמוני.** גרעיני כמון. ל״ה בוני כמון גרסי׳ מלא לגרוף: **ושבעה ביני מדיקנא דדלגא סגא.** שבעה יימי מזקן כלב זקן: **אשתא למירפא.** חולי שמתממת וקולחת את הגוף: **וורדיני.** סנה: **ליחרוק.** ליסקרני״ר כמו דמיבלע חירקייהו דאלו טריפות (חולין דף נט:): **ויאמר משה.** משום סיפיה מדוע לא יבער הסנה: **כי סר.** סיסור החולי: **אל תקרב הלום.** שלא יקרב זה החולי אליו: **ליפסיה ולפסקיה.** סמוך לקרקע. ליתמיה ישפיל: **דמייכם.** שאתה שפל: **דמימיתא אשתא.** שמין קרו״ג בלע״ז: **בזוויה ממסמסיה לכסכסייה.** שמות המלאכים על שם שקורעים וממסמסים ומכסכסים אותו. בז לשון בזעת (ו) : **מאלעיא דסדום.** כך הוא הלחש ולא מסדום באו: **בוך בויך.** אין לו משמעות אלא כך הוא הלחש: **עייניך ניך.** מרמיך ניך שלא תאליס יותר: **אפריך ניך.** שלא תרמיב: **דקלוט.** שנקלט זרעו בשריי בטנו שלא יוליד: **ליפה.** אופנו״ש אבעבועות כך לשון רבי יצחק ברבי מנחם ג״ש. ולשון רבותי ליפה למי שבופהו שד: **לימא הבי.** לחש בעלמא הוא: **הויא דפקיך דפקיך הויא.** לחש הוא: **ניט אבר ומשומא.** מקולל ונשבר ומשומת יהא שד זה שאמו בר טיט בר טיבא: **נשידא דביא הכסא.** אם הזיק לימא לחש זה: **אקרקפי דאלי.** בראש אלהי זכר: **ואתוסי דגורייתא.** ובמוטס לציאה נקבה: **אשכחתא נשידא בר שריקאי פגדאי.** כך אמו: **במישרא דברבי הבניה.** בערוגת ברשין הפלתיו: **בלועא דתמרא חטרתיה.** בלחי החמור הלקיתיו: **מאן תנא.** דקתני וכל אדם ופליגי עני שבישראל: **רבי שמעון.** בפרק שמונה שרצים (ו) : **בני מלכים.** הלכך לענני נמי חזא ולא גנותא דידיה לתמחזא כיוהרא ושליף אי נמי דמגו דמידום הוא שליף ומחוי: **באריג בכסותו.** דלא שליף ליה ומחוי: **מתני׳ דרבי האמורי.** ניחוש הוא וכתיב ובחוקותיהם לא תלכו (ויקרא יח): **גמ׳ נשיחא.** לכאב האחן ותולין באזנו: **נשיחא.** יש שעשאו כדי שיישן ויש כדי שלא יישן: **דחיית.** של שן שועל אי: **לזירפא.** נפח מכה דכל פרוגא זריף והאי מסי לזירפא: **שיש בו משום רפואה.** שגרגיס רפואתו כגון שתיית כוס ותתבושת מכה. ופרכינן הא אין בו כו׳ כגון לחש שאין ניכר שיהא מרפא יש בו משום דרבי האמורי בתמיה: **דליחוויה חיניא.** שעל ידי שהוא שמן וכחו רב פירותיו נושרין: **דליחוויה חיניא.** ולסימנא עבדי ליה לאודעי דמשיר פירותיו: **טמא טמא.** הוא עלמו אומר טמא ראקרו מעלי: **כוכבי.** אשכול תמרים וסימן הוא שמשיר פירותיו: **כפרק אמורי.** בפרק אחד ה) שבנוי בתוספתא דמסכת שבת בהלכות דרבי האמורי: **א״ל.** רבי חייא לתנא: **כולהו איש בהו.** כל השנויות שם אל תטעה לומר בא״אחד מהן אין בו משום דרבי האמורי אלא נכולן אתה שונה יש בו לבר מהני ב׳ אלו שאפרש לך: **מי שיש לו עצם וכו׳.** ולחש דנגעלתא כמחט אלו ב׳ לבדם אין בהם: **חד חד נחיים.** לחש הוא: **לאדרא.** עצם של דג שיאכל לאדם בושטו: **שייא שייא.** לחש הוא רב רב: האומר

בני מלכים יוצאין בזגין מאן תנא ר״ש היא כו׳. פי׳ הקונטרס

[א]ולכאה למיתם דילמא מחייבי בהו ואתו לאתויי וא״ת מכל מקום[ב] ליתום דילמא מיפסיק ואתי לאתויי כדאמרינן לעיל גבי עבד דלא יצא בחותם שבצואתו וי״ל דהכא מיירי בתלויים בשלשלת דלא מיפסקי[ג] וריב״ל פירש דבירושלמי מוקי לה בקטנים דאפילו אי פסיק ומייתי לה ליכא איסור והכי איתא בירושלמי ר׳ זעירא אומר בזוג שבצואתו ומהו כל אדם דקתני במתניתין בין קטנים עשירים בין קטנים עניים מתניתין פליגא עליה דרבי זעירא ולא בזוג שבצואתו כאן בגדולים כאן בקטנים פירוש ההוא דלא יצא בזוג שבצואתו בגדולים דלמא מיפסיק ואתי לאתויי והא דשרי הכא בקטנים דליכא למיתם כדפי׳ מ״מ יש לדקדק אמאי נקט בני מלכים כיון דליכא חשש אי מייתי להו קטן בידים וי״ל דאי לאו בני מלכים הוו מחייבו עליה בני מלכים כל שעה ואי אפשר שלא ישמע אביו מעולם ויטלא אביו בידו ואתו לאתויי אבל אי בני מלכים לא מחייבי אם כן אפילו אי מיפסיק ליכא למיתם דילמא מייתי להו אחזה דלא שכיח שיהא אביו בלדו בשעה שיפסוק:

הדרן עלך במה אשה

בני מלכים יוצאין בזגין מאן תנא ר״ש היא כו׳. פי׳ הקונטרס [א]ולכאה למיתם דילמא מחייבי בהו ואתו לאתויי וא״ת מכל מקום[ב] ליתום דילמא מיפסיק ואתי לאתויי כדאמרינן לעיל גבי עבד דלא יצא בחותם שבצואתו וי״ל דהכא מיירי בתלויים בשלשלת דלא מיפסקי[ג] וריב״ל פירש דבירושלמי מוקי לה בקטנים דאפילו אי פסיק ומייתי לה ליכא איסור והכי איתא בירושלמי ר׳ זעירא אומר בזוג שבצואתו ומהו כל אדם דקתני במתניתין בין קטנים עשירים בין קטנים עניים מתניתין פליגא עליה דרבי זעירא ולא בזוג שבצואתו כאן בגדולים כאן בקטנים פירוש ההוא דלא יצא בזוג שבצואתו בגדולים דלמא מיפסיק ואתי לאתויי והא דשרי הכא בקטנים דליכא למיתם כדפי׳ מ״מ יש לדקדק אמאי נקט בני מלכים כיון דליכא חשש אי מייתי להו קטן בידים וי״ל דאי לאו בני מלכים הוו מחייבו עליה בני מלכים כל שעה ואי אפשר שלא ישמע אביו מעולם ויטלא אביו בידו ואתו לאתויי אבל אי בני מלכים לא מחייבי אם כן אפילו אי מיפסיק ליכא למיתם דילמא מייתי להו אחזה דלא שכיח שיהא אביו בלדו בשעה שיפסוק:

לאשתא תילתא לייתי שבעה סילוי משבעה דיקלי ושבעה [ה]ציבי משבעה כשורי ושבעה סיבי משבעה גשורי ושבעה קטימי משבעה תנורי ושבעה עפרי משבעה [ז]סנרי ושבעה כופרי משבעה ארבי ושבעה בוני כמוני ושבעה ביני מדיקנא דכלבא סבא ולציירינהו בחללא דבי צוארא בנירא ברקא א״ר יוחנן לאשתא צמירתא לישקל סכינא דכולא פרזלא וליזל להיכא דאיכא וורדינא וליקטר ביה נירא ברקא יומא קמא ליחרוק ביה פורתא [ח]ולימא [1]וירא מלאך ה׳ אליו וגו׳ למחר ליחרוק ביה פורתא ולימא [2]ויאמר משה אסורה נא ואראה למחר ליחרוק ביה פורתא [ט]ולימא [3]וירא ה׳ כי סר לראות וגו׳ א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ולימא [4]ויאמר אל תקרב הלום וגו׳ אלא ליומא קמא לימא וירא מלאך ה׳ אליו וגו׳ ויאמר משה וגו׳ ולמחר לימא וירא ה׳ כי סר לראות ולמחר ויאמר (ה׳) אל תקרב הלום וכי פסק ליה ליתתיה ולפסקי ולימא הכי הסנה הסנה לאו משום דגביהת מכל אילני אשרי הקב״ה שכינתיה עלך אלא משום דמייכת מכל אילני אשרי קודשא בריך הוא שכינתיה עלך וכי היכי דחמיתיה אשתא לחננית מישאל ועזריה ועריקת מן קדמוהי כן תחמיניה אשתא לפלוני בר פלונית ותיערוק מן קדמוהי לסימטא לימא הכי בז בזייה מס מסייא כם כסייה שרלאי ואמרלאי אלין מלאכי דאישתלחו מארעא דסדום ולאסאה שחינא כאיבין בוך בזוך בזבויך מסמסיך כמון כמיך עייניך ביך עינך ביך אתריך בך זרעיך בקלוט וכפרדה דלא פרה ולא רביא כך לא תפרה ולא תרבה בגופיה דפלוני בר פלונית [ז]לכיפה לימא הכי חרב שלופה וקלע נטושה לא שמיה יוכב חולין מכאובין לשידא לימא הכי הוית דפקיק דפקיק הוית ליטא תבור ומשומת בר טיט בר טמא בר טינא כשמגז מריגז ואיסטמאי לשידא דבית הכסא לימא הכי אקרקפי דארי ואאוסי דגורייתא אשכחתון לשידאי בר שיריקא פגדא במישרא דכרתי חבטיה בלועא דחמרא חטרתיה: ובני מלכים בזגין: מאן תנא א״ר אושעיא רבי שמעון היא דאמר [מ]כל ישראל בני מלכים הם רבא אמר [נ]באריג בכסותו ודברי הכל: **מתני׳** [ס]יוצאין בביצת החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה [ע]דברי ר״מ וחכמים אוסרין אף בחול משום דרכי האמורי: **גמ׳** יוצאין בביצת החרגול דעבדי לשיחלא ובשן של שועל דעבדי לשינתא דחייא למאן דניים דמיתא למאן דלא ניים: ובמסמר מן הצלוב: דעבדי לזירפא: משום רפואה דברי רבי מאיר: [פ]אביי ורבא דאמרי תרוייהו [צ]כל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי [ק]הא אין בו משום רפואה יש בו משום דרכי האמורי והתניא אילן שמשיר פירותיו סוקרו (וצובע אותו) בסיקרא וטוענו באבנים בשלמא טוענו באבנים כי היכי דליכחוש חליה אלא סוקרו בסיקרא מאי רפואה קעביד כי היכי דליחזייה אינשי וליבעו עליה רחמי כדתניא [5]וטמא יקרא [ר]צריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים אמר רבינא כמאן תלינן כובסי בדיקלא כי האי תנא תני תנא בפרק [ש]אמוראי קמיה דר׳ חייא בר אבין א״ל [ת]כולהו אית בהו משום דרכי האמורי לבר מהני מי שיש לו עצם בגרונו מביא מאותו המין ומניח ליה על קדקדו ולימא הכי חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד אין בו משום דרכי האמורי [א׳]לאדרא לימא הכי נגעצתא כמחט נגעלתא כתרים [ב׳]שייא שייא האומר

[1] ויאמר אל תקרב הלום וגו׳ ולמחר לימא וירא ה׳ כי סר לראות ולמחר ויאמר (ה׳) אל תקרב הלום וכי פסק ליה ליתתיה ולפסקי ולימא הכי הסנה הסנה לאו משום דגביהת מכל אילני אשרי הקב״ה שכינתיה עלך אלא משום דמייכת מכל אילני אשרי קודשא בריך הוא שכינתיה עלך וכי היכי דחמיתיה אשתא לחננית מישאל ועזריה ועריקת מן קדמוהי כן תחמיניה אשתא לפלוני בר פלונית ותיערוק מן קדמוהי לסימטא לימא הכי בז בזייה מס מסייא כם כסייה שרלאי ואמרלאי אלין מלאכי דאישתלחו מארעא דסדום ולאסאה שחינא כאיבין בוך בזוך בזבויך מסמסיך כמון כמיך עייניך ביך עינך ביך אתריך בך זרעיך בקלוט וכפרדה דלא פרה ולא רביא כך לא תפרה ולא תרבה בגופיה דפלוני בר פלונית [ז]לכיפה לימא הכי חרב שלופה וקלע נטושה לא שמיה יוכב חולין מכאובין לשידא לימא הכי הוית דפקיק דפקיק הוית ליטא תבור ומשומת בר טיט בר טמא בר טינא כשמגז מריגז ואיסטמאי לשידא דבית הכסא לימא הכי אקרקפי דארי ואאוסי דגורייתא אשכחתון לשידאי בר שיריקא פגדא במישרא דכרתי חבטיה בלועא דחמרא חטרתיה: ובני מלכים בזגין: מאן תנא א״ר אושעיא רבי שמעון היא דאמר [מ]כל ישראל בני מלכים הם רבא אמר [נ]באריג בכסותו ודברי הכל: **מתני׳** [ס]יוצאין בביצת החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה [ע]דברי ר״מ וחכמים אוסרין אף בחול משום דרכי האמורי: **גמ׳** יוצאין בביצת החרגול דעבדי לשיחלא ובשן של שועל דעבדי לשינתא דחייא למאן דניים דמיתא למאן דלא ניים: ובמסמר מן הצלוב: דעבדי לזירפא: משום רפואה דברי רבי מאיר: [פ]אביי ורבא דאמרי תרוייהו [צ]כל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי [ק]הא אין בו משום רפואה יש בו משום דרכי האמורי והתניא אילן שמשיר פירותיו סוקרו (וצובע אותו) בסיקרא וטוענו באבנים בשלמא טוענו באבנים כי היכי דליכחוש חליה אלא סוקרו בסיקרא מאי רפואה קעביד כי היכי דליחזייה אינשי וליבעו עליה רחמי כדתניא [5]וטמא יקרא [ר]צריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים אמר רבינא כמאן תלינן כובסי בדיקלא כי האי תנא תני תנא בפרק [ש]אמוראי קמיה דר׳ חייא בר אבין א״ל [ת]כולהו אית בהו משום דרכי האמורי לבר מהני מי שיש לו עצם בגרונו מביא מאותו המין ומניח ליה על קדקדו ולימא הכי חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד אין בו משום דרכי האמורי [א׳]לאדרא לימא הכי נגעצתא כמחט נגעלתא כתרים [ב׳]שייא שייא האומר

עין משפט נר מצוה

פח א מיי׳ פי״ט מהל׳ שבת הלכה יח סמג לאוין סה טוש״ע ש״ח סימן שא סעיף כג:

פט ב ג מיי׳ שם הלכה יג טוש״ע שם סעיף מז:

צ ד מיי׳ פי״י מהלכות טומאת צרעת הלכה ז וסמג עשין רלה:

תורה אור השלם

1 וַיֵּרָא מַלְאַךְ יְיָ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל:
שמות ג ב

2 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אָסֻרָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה:
שמות ג ג

3 וַיַּרְא יְיָ כִּי סָר לִרְאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי:
שמות ג ד

4 וַיֹּאמֶר אַל תִּקְרַב הֵלֹם שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא:
שמות ג ה

5 וְהִצְרַעְתּ אֲשֶׁר בּוֹ הַנָּגַע בְּגָדֶיךָ יִהְיוּ פְרֻמִים וּרְאֹשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא:
ויקרא יג מה

לעזי רש״י

קייבל״ש [קיבילי״ש]. יהדות.
אישקרני״ר [אינקריני״ר]. לחרוך (חרוך).
קרו״ג [קלו״ג]. מורסה.
אונפולי״ש [אנפולי״ש]. בועות (תפיחות בעור, מלאות נוזלים).

מוסף תוספות

א. וכיון שכן כל אחד מישראל ראוי לכך. ריטב״ש. ב. כיון שאינו ארוג. ריטב״ש. ג. דמיירי בזוגין יקרים שיוצאין בהן בני מלכים כגון של כסף ושל זהב דליכא למיחש בהו דילמא מיפסיק, דמסתמא תקרעין הן יפה בשלשלאות של כסף. תוס׳ לעיל נח.

מסורת הש״ס

(ה) [בערוך גרס שיבי פי׳ תחיבה קטנים], ג) [גירס׳ המערוך סוכרי פי׳ קנים ע״ש בערך סכר ח״], ו) [עי׳ תוספות שבועות טו: ד״ה אסורין], ד) [גיר׳ המערוך לכיפה בערך כנף נ], ה) לקמן קיא. קנט. ב״מ קיג:, ו) [גירס׳ הירושלמי דבני רבי יוסי ר׳ מאיר אומר אף בחול], ז) חולין עז:, ח) [מגת הא ליתא בחולין ומשמע שם דהכל מדברי אביי ורבא ועי׳ בפירש״י דהכא ד״ה שיש וכו׳ ופרכינן הא אין בו וכו׳], ט) מו״ק ה. [סוטה לב:] חולין עח. נדה סו., י) עי׳ בערוך ערך אמורי, כ) [גירסת המערוך לאדלא], ל) [גירסת המערוך אם שם פי׳ המקם המקם], מ) [במדבר יד תרגום קרעו בגדיו], נ) [לקמן קיח.], ס) פ״ז וס״מ.

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה סילוי ענפים קטנים: (ב) ד״ה וסבעה מיני כמונא גרעיני:

גליון הש״ם

גמרא ולימא ויראא מלאך. עיין שבועות דף טו ע״ב תוספות ד״ה אסור ופסחים דף קיח ע״א תוספות ד״ה נפתח: **שם אביי ורבא** דאמרי תרוייהו כל דבר שיש בו משום רפואה. עיין בב״מ דף כז ע״ב תוספות ד״ה כיס ותלקוקי: **שם** בולהו את בהו משום דרבי האמורי. עיין תשובת רשב״ש סימן תי״ב בתרומה:

מוסף רש״י

כל דבר שיש בו משום רפואה. כגון משקה או סם או לחש שלוחש על המכה (חולין עז:). **הא אין בו** משום רפואה. כגון שעושין שלא על החולי, כגון קוברת שלא בפרשת דרכים וכיוצא בהם, שדומה לניחוש (שם). **וטמא טמא יקרא.** לוענק ואומר טמא הוא (חולין עח.) כלומר קורו מעליו שטמא הוא (סוטה לב:).

רבינו חננאל

בני מלכים בזוגים. אוקמה רב בזוג ארוג בכסות, ולדברי הכל כי האי גוונא שרי. פי׳ שיחלא, פצע האודן. **פי׳ זירפא,** (עכיבתא) [ענביתא]. **אביי** ורבא דאמרי תרוייהו כל שהוא משום דרואה אין בו משום דרכי האמורי. ירושלמי רבי אבהו בשם רבי יוחנן כל שמרפא אין בו משום דרכי האמורי (כספא).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ה. וגשל, © כל הזכויות שמורות

כלל גדול. כל היודע עיקר שבת חייב על כל שבת ושבת כו'. פי' בקונטרס אע"פ שלא נודע לו בינתים אמרינן ימים שבינתים היוין ידיעה לחלק שאי אפשר שלא שמע בינתים שאותו יום שבת היה[א] אלא שלא מזכר במלאכות[ב] וקשה לה"ר אליעזר[ג] דאמר גבגמרא (לקמן דף עח.) קלר וטמן כגרוגרת בשבת שבת וחזון מלאכות וחזר וקלר וטמן כגרוגרת בזדון שבת ושבת מלאכות[ד] קלירה גורלת קלירה וטחינה גורלת טחינה פירוש ואינו חייב אלא אחת ובשבת אחת אחרי דבשאי שבתות היה חייב שתים דימים שבינתים היוין ידיעה לחלק אלמא אע"פ שנודע לו קודם קלירה אחרונה שאותו יום שבת הוא דהא בזדון שבת קלר וטמן אפי' הכי לא הויא ידיעה ומשני העלם אחד כיון שלא נודע לו שחטא שהרי סבור[ה] שהמלאכה מותר' ועמעמ משום דכתיב אז הודע אליו חטאתו שיהיה לו ידיעת חטא[ו] ועוד הקשה ריב"ם דבגמרא מפקינן לה מקמא[ז] ואי כדפי' בקונטרס שאי אפשר שלא נודע לו [ח]למה לן קלא ועוד קשה לר"י דתנן בפרק אמרו לו (כריתות דף טז.) א"ל עקיבא שאלתי את ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה כו' אמר ליה חייב על כל אחת ואחת ק"ו מנדה כו' ופליגי התם אמוראי בגמרא היכי בעי מיניה וקאמר בסוף שמעתא ולרב חסדא דאמר שגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעא מיניה אי ימים שבינתים היוין ידיעה לחלק או לא נדה מאי ימים שבינתים איכא ומשני שבת עליה וטבלה ולאתה וחזר ובא עליה והתם אפילו איתה כמה שנים ולא טבלה חשיב הכל העלם אחד אלא כשטבלה ימי היתר שבינתים אע"פ דלא ידע כמי שידע דמי ה"נ גבי שבת אע"פ שלא שמע ימי היתר שבינתים היוין ידיעה לחלק [ט]דגזרת הכתוב היא שתהא שמירה לכל שבת' ותימה דהתם ליף רבי אליעזר שבת מנדה ולדרבה בשבת כתיב קלא ובנדה לא כתיב ונלאה לר"י דהא דנפקא לן מקלא [י]אבגמרא היינו כרבי אליעזר ברבי שמעון דהתם דאמר לא כך שאלו רבי עקיבא לרבי אליעזר אלא הבא על הנדה והשיב לו רבי אליעזר דחייב על כל אחת ואחת ק"ו מבשבת[יב]: היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת [יג]היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל אב

האומר גד גדי וסנוק לא אשכי ובושכי יש בו משום דרכי האמורי ר' יהודה אומר גד אינו אלא לשון ע"ז שנאמר [1]העורכים לגד שלחן הוא בשמה והיא בשמו יש בו משום דרכי האמורי [כ]דונו דני יש בו משום דרכי האמורי ר' יהודה אומר אין דן אלא לשון ע"ז שנאמר [2]הנשבעים באשמת שומרון ואמרו חי אלהיך דן האומר [ג]לעורב צרח ולעורבתא שריקי והחזירי לי זנבך לטובה יש בו משום דרכי האמורי [א]האומר שחטו תרנגול זה שקרא ערבית ותרנגולת שקראה גברית יש בו משום דרכי האמורי אשתה ואותיר אשתה ואותיר יש בו משום דרכי האמורי [ב]המבקעת ביצים בכותל (והטה) בפני האפרוחים יש בו משום דרכי האמורי והמגיס בפני אפרוחים יש בו משום דרכי האמורי המרקדת והמונה שבעים ואחד אפרוחין בשביל שלא ימותו יש בו משום דרכי האמורי המרקדת לכותח והמשתקת לעדשים והמצווחת לגריסין יש בו משום דרכי האמורי המשתנת בפני קדירתה בשביל שתתבשל מהרה יש בו משום דרכי האמורי אבל נותנין קיסם של תות ושברי זכוכית בקדירה בשביל שתתבשל מהרה וחכמים אוסרין [ג]בשברי זכוכית מפני הסכנה תנו רבנן [ד]נותנין בול של מלח לתוך הנר בשביל שתאיר ותדליק ונותנין טיט וחרסית תחת הנר בשביל שתמתין ותדליק אמר רב זוטרא האי מאן דמיכסי שרגא דמשחא ומגלי נפטא קעבר משום [3]בל תשחית חמרא וחיי לפום רבנן אין בו משום דרכי האמורי מעשה ברבי עקיבא שעשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא וחיי לפום רבנן חיי וחמרא לפום רבנן ולפום תלמידיהון:

הדרן עלך במה אשה

כלל [ה]גדול אמרו בשבת [ו]כל השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת **היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל אב מלאכה ומלאכה. על שבת אחת.**

האומר גד גדי. התמזל מזלי: **וסנוק לא.** עיף אל תהי[ז]: **אשכי וכושכי.** יוס ולילה: **יש בו משום דרכי האמורי.** וכן בכולן עד סוף פירקא גרסינן הכי זה מדרכי האמורי וה"ג בתוספ': **הוא בשמה והיא בשמו.** הוא ואשתו מחליפין שמותיהן זה בזה בלילה משום ימחוש: **דוני דני.** התחזקו חביותי: **דן.** אינו חק האמורי אלא ע"ז ממש וחייב משום קולא בשם עבודת גלולים: **האומר לעורב צרח.** כשהוא קולא אומר לו כן מפני שהוא מבשר בשורות ולוחש לו לאחר זה: **שקרא ערבית.** איחר יותר משאר חביריו. ול"ג שקרא כעורב: **שקראה גברית.** כתרנגול כמו קרא גברא (יומא דף כ:): **אשאה ואוחיר.** כדי שתהא ברכה מצויה ביינו: **המבקעת ביצים בכותל.** ואית דגרסי ביצים (ג) מקבעת לאחר שיצאו האפרוחים מחזרת (ג) הקליפות במקל וקובעתן בכותל לפניהם וזהו לאחר שלא ימותו: **המרקדת לכותח.** כשעושה כותח מרקדת לפניו והוא ימוח שימחוק: **המשתקת לעדשים.** כשנותנת בקדרה משתקת את כל העומדים כדי שיתבשלו ולגריסין מצווחת: ה"ג **אבל נותנין קיסם של תות.** מוריי"ר וחזק הוא כחומץ ומועיל לבשל ואין זה לאחר: ה"ג **אבל אסרו חכמים בשברי זכוכית.** אע"פ שמשום דרכי האמורי אין בו אסרו חכמים מפני הסכנה שלא יבלע: **בול של מלח.** מלא לגרוף מלח בשביל שתאיר ותדליק שאין זה ימחוש שלא מסייע ממש שהמלח עולה את השמן וימשך אחר הפתילה: **טיט וחרסית.** מלגנין את השמן ואינו דולק מהר: **דמכסי שרגא דמשחא.** שעושה לו כיסוי למעלה ממהר לידלק: **נפט.** כשמגלין אותו האור הולך וממשך אליו ומבעיר: **חמרא וחיי.** כשמוזגין ומותנין כוס אומר כן לברכה בעלמא:

הדרן עלך במה אשה

כלל גדול. בגמרא מפרש אמאי קרי ליה גדול: **השוכח עיקר שבת.** כסבור אין שבת בתורה: **אינו חייב אלא חטאת אחת.** בגמרא (לקמן דף סט:) ליף לה שמירה אחת לשבתות הרבה ושמירה לכל שבת ושבת ומסתברא דכי כתיב שמירה אחת לשבתות הרבה כי האי גוונא כתיב דכולא חדא שגגה היא וקרבן אשגגת קאתי: **היודע עיקר שבת.** שיש שבת בתורה ונאסרו בה מלאכות: **ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה.** על ידי שגגת שבת ששכח ששבת היום. מדקתני סיפא היודע שהוא שבת מכלל דריש דאין יודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה בענין זה ולא נודע לו בינתים אחטא: **חייב על כל שבת ושבת.** חטאת אחת לכל שבת. ואע"פ שלא נודע לו בינתים והעלם אחד הוא אמרינן ימים שבינתים היוין ידיעה לחלק שאי אפשר שלא שמע בינתים שבת אלא שלא מזכר לו במלאכות שנעשו בו ושגגה קמייתא משום שבת הוא דהוה אתיידע ליה ביני הלכך כל חדא שבת חדא שגגה היא. ומיהו על הרבה מלאכות שבכל שבת לא מיחייב אלא חדא דכולה שבת חדא שגגה דהא לא שגג אמלאכות דיודע הוא שהמלאכות אסורות אלא אשבת הוא דשגג: **היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה.** שלא ידע שהמלאכות הללו אסורות ועשאם כמה פעמים בכמה שבתות חייב על כל אב מלאכה חטאת אחת ואף על פי שחזר וכפלה בכמה שבתות כולה חדא שגגה היא דהא לא נודע לו בינתים. ולענין שגגת שבת הוא דאיכא למימר ימים שבינתים היוין ידיעה לחלק אבל לענין שגגת מלאכות לא אמרו הכי דמשום הפסק ימים אין לו לדעת אלא אם כן ישב ועסק לפני חכמים בהלכות שבת. ומיהו בחטאת אחת לא מיפטר על כל שבת דשגגה לאו בשבת הוא אלא במלאכות ושגגות טובא הוו לשבת אחת. וגבגמרא (לקמן דף ע.) ליף פעמים שהוא חייב על כל אחת ואחת ופעמים שאינו חייב אלא אחת על כל שבת ומסתברא דמיובא בזדון שבת ושגגת מלאכות דאיכא שגגות טובא ופטורא בשגגת שבת וזדון מלאכות דחדא שגגה היא:

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פי"ח מהל' ס"ז הלכה ד סמג לאוין נא טור"ע י"ד סימן קעט סעיף ג:

א ב מיי' פ"ז מהלכות שבתות הלכה כ:

ב ג שם הלכה ג:

מוסף תוספות

א. או שלא יזכור בעצמו, שאין שבעה ימים בלא שבת. מאירי. **ב.** ואע"פ שלא נודע לו שחטא שלא היה זכור שעשה בו מלאכה. מי הכ"ן. (ד)כיון דדאי ידע שהיה אותו היום שבת הויא ידיעת שבת ידיעה לחלק. ריטב"ש. **ג.** ב"ר נתן [ממגנצה. ריטב"ש]. מאי נפקא מינה באותה ידיעה ששמע שאותו יום שבת היה כיון שאינו נזכר איסור מלאכות שעשה, דלא חשיבא ידיעה אלא א"כ הודע לו שחטא. תוס' הרא"ש. דידיעת היום לא מעלה ולא מורדת דידיעת חטא בעינן. רשב"ש. **ד.** ונודע לו על קצירה של שגגת שבת וזדון מלאכה. תוס' הרא"ש. **ה.** בקצירה אחרונה. תוס' הרא"ש. **ו.** אבל ידיעה דלאו חטאת לאו שמה ידיעה. תוס' לאלן קה. **ז.** דאת שבתותי תשמרו. ריטב"ש. **ח.** פשיטא. רשב"ש. **ט.** אלמא טעמא לאו משום שאי אפשר שלא שמע בינתיים אלא. תוס' הרא"ש. **י.** אע"פ שלא נודע לו החטא, דימים שבינתיים הויין כידיעה לחלק וכן בנדה ימי היתר שבינתיים הויין ידיעה. תוס' הרא"ש. ואע"פ שלא היינו צריכים לתת טעם למקרא, אפשר לתת טעם בדבר כי ההעלמות שהן תלויות בימים כגון זו, העלמות חלוקות הן, כלומר דלאו מחמת העלמה קמייתא אתיא ליה איהך שכשנעלם מנו שבת ראשונה אפשר לו לידע בינתיים שבת שניה והעלמה ראשונה במקומה עומדת, וכיון שאין זו תלויה בזו ואפשר לזו בלא זו הויא כל אחת חלוקה לעצמה, והיינו דגלי לן קרא דכתיב את שבתותי תשמרו דימים של היתר שבין ימי האסור שיהו חשובים כידיעה לחלק. ריטב"ש. **יא.** הכא. תוס' הרא"ש. **יב.** והשתא ניחא דיליף נדה משבת. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל

ת"ר נותנין בול של מלח לתוך הנר כדי שתאיר ותדליק, טיט וחרסית תחת חמרא חייא לפום רבנן ותלמידיהון.

הדרן עלך במה אשה יוצאה

פרק שביעי

כלל גדול אמרו בשבת.

מסורת הש"ס

ה) [פוספסת פ"ס], **ג)** [פס פ"ז], **ג)** [בערוך ערך קנס מיתא מקבעת ופי' כלאיתא כרש"י], **ד)** [פוספסת פ"ס], **ה)** כריתות טז:, **ו)** סנהדרין ג:, **ז)** [ויקרא ד כח],

תורה אור השלם

1 וְאַתֶּם עֹזְבֵי יְיָ הַשְּׁכֵחִים אֶת הַר קָדְשִׁי הָעֹרְכִים לַגַּד שֻׁלְחָן וְהַמְמַלְּאִים לַמְנִי מִמְסָךְ:

ישעיהו סה יא

2 הַנִּשְׁבָּעִים בַּאֲשְׁמַת שֹׁמְרוֹן וְאָמְרוּ חַי אֱלֹהֶיךָ דָּן וְחַי דֶּרֶךְ בְּאֵר שֶׁבַע וְנָפְלוּ וְלֹא יָקוּמוּ עוֹד:

עמוס ח יד

3 כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לְנַדֵּחַ עָלָיו גַּרְזֶן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר:

דברים כ יט

הגהות הב"ח

(א) גמרא שתבשל מהרה אבל אסרו חכמים בשברי זכוכית: **(ב)** רש"י ד"ה המבקעת וכו' ואית דגרסי מקבעת כל"ל ותיבת ביצים נמחק: **(ג)** **בא"ד** האפרוחים מתרות הקליפות:

לעזי רש"י

מוריי"ר. עץ-תות.

מוסף רש"י

גד גדי וסינוק לא. התגבר מזלי ולא אהי עיף (פסחים ג:). **העורכים לגד.** שם עכו"ם העשויים על שם המזל (ישעיה סה יא).

הדרן עלך במה אשה

כל השוכח עיקר שבת. דסבור לא נמצאה שבת בתורה, דסייע העלם זה וחז כיון, שגגת שבת ושגגת מלאכות (כריתות טז:), **אינו חייב אלא חטאת אחת.** על סוגן דחדא שגגה היא, והתם ליכא למימר ימים שבינתיים היוין ידיעה, דהא לא ידע לעולם עיקר שבת עד שילמוד (שם). **היודע עיקר שבת.** שידע שהרבעים אמות מלאכות אסורות בשבת אבל אינו יודע שהיום שבת, דסייעו שגגת שבת וזדון מלאכות (שם). **היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה.** ואותן שעשה כזו עשה כזו, דשגג במלאכות הרבה דסבור מלאכה זו מותרת (שם). **חייב על כל אב מלאכה ומלאכה.** על שבת אחת (שם).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אב מלאכה. דנקט לאו למעוטי תולדות דה"ה לתולדות וכלבד שיהו תולדות דשני אבות אלא למעוטי היכא דהוו ב' תולדות דאב אחד או אב ותולדה שלו דאינו חייב אלא אחת כדקתני סיפא העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת שתי תולדות של אב אחד אינו אלא חטאת אחת: **גמ'** מ"ט תנא כלל גדול אילימא משום דקבעי למיתני עוד כלל אחר תנא כלל גדול וגבי שביעית נמי משום דקבעי למיתני עוד כלל אחר תנא כלל גדול והא גבי מעשר דקתני (ה) כלל אחר ולא תני כלל גדול א"ר יוסי בר אבין שבת ושביעית דאית בהו אבות ותולדות תנא גדול מעשר דלית בה אבות ותולדות לא תנא כלל גדול ולבר קפרא דתני כלל גדול במעשר מאי אבות ומאי תולדות איכא אלא לאו היינו טעמא גדול עונשו של שבת יותר משל שביעית דאילו שבת איתא בין בתלוש בין במחובר ואילו שביעית בתלוש ליתא במחובר איתא וגדול עונשה של שביעית יותר מן המעשר דאילו שביעית איתא בין במאכל אדם בין במאכל בהמה ואילו מעשר במאכל אדם איתא במאכל בהמה ליתא ולבר קפרא דתני כלל גדול במעשר גדול עונשו של מעשר יותר משל פיאה דאילו מעשר איתא בתאנה וירק ואילו פיאה ליתא בתאנה וירק (ו) דתנן כלל אמרו בפיאה כל שהוא אוכל ונשמר וגידולו מן הארץ ולקיטתו כאחת ומכניסו לקיום חייב בפיאה אוכל למעוטי ספיחי סטים וקוצה ונשמר למעוטי הפקר וגידולו מן הארץ למעוטי כמידין ופטריות ולקיטתו כאחת (ז) למעוטי תאנה ומכניסו לקיום למעוטי ירק ואילו גבי מעשר תנן (ח) כלל אמרו במעשר כל שהוא אוכל ונשמר וגידולו מן הארץ חייב במעשר ואילו לקיטתו כאחת ומכניסו לקיום לא תנן: רב ושמואל דאמרי תרוייהו מתניתין בתינוק שנשבה לבין הנכרים וגר שנתגייר לבין הנכרים אבל הכיר ולבסוף שכח חייב על כל שבת ושבת תנן השוכח עיקר שבת לאו מכלל דהויא ליה ידיעה מעיקרא לא מאי כל השוכח עיקר שבת דהיתה שכוח ממנו עיקרה של שבת אבל הכיר ולבסוף שכח מאי חייב על כל שבת ושבת אדתני היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת ליתני הכיר ולבסוף שכח וכ"ש הא מאי היודע עיקר שבת מי שהיה יודע עיקרה של שבת ושכחה אבל

אב מלאכה ומלאכה(ט) אהעושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא חטאת אחת: **גמ'** מ"ט תנא כלל גדול אילימא משום דקבעי למיתני עוד כלל אחר תנא כלל גדול וגבי שביעית נמי משום דקבעי למיתני עוד כלל אחר תנא כלל גדול והא גבי מעשר דקתני (ט) כלל אחר ולא תני כלל גדול א"ר יוסי בר אבין שבת ושביעית דאית בהו אבות ותולדות תנא גדול מעשר דלית בה אבות ותולדות לא תנא כלל גדול ולבר קפרא דתני כלל גדול במעשר מאי אבות ומאי תולדות איכא אלא לאו היינו טעמא גדול עונשו של שבת יותר משל שביעית דאילו שבת איתא בין בתלוש בין במחובר ואילו שביעית בתלוש ליתא במחובר איתא וגדול עונשה של שביעית יותר מן המעשר דאילו שביעית איתא בין במאכל אדם בין במאכל בהמה ואילו מעשר במאכל אדם איתא במאכל בהמה ליתא ולבר קפרא דתני כלל גדול במעשר גדול עונשו של מעשר יותר משל פיאה דאילו מעשר איתא בתאנה וירק ואילו פיאה ליתא בתאנה וירק (י) דתנן כלל אמרו בפיאה כל שהוא אוכל ונשמר וגידולו מן הארץ ולקיטתו כאחת ומכניסו לקיום חייב בפיאה אוכל למעוטי ספיחי סטים וקוצה ונשמר למעוטי הפקר וגידולו מן הארץ למעוטי כמידין ופטריות ולקיטתו כאחת (יא) למעוטי תאנה ומכניסו לקיום למעוטי ירק ואילו גבי מעשר תנן (יב) כלל אמרו במעשר כל שהוא אוכל ונשמר וגידולו מן הארץ חייב במעשר ואילו לקיטתו כאחת ומכניסו לקיום לא תנן: רב ושמואל דאמרי תרוייהו מתניתין בתינוק שנשבה לבין הנכרים וגר שנתגייר לבין הנכרים אבל הכיר ולבסוף שכח חייב על כל שבת ושבת תנן השוכח עיקר שבת לאו מכלל דהויא ליה ידיעה מעיקרא לא מאי כל השוכח עיקר שבת דהיתה שכוח ממנו עיקרה של שבת אבל הכיר ולבסוף שכח מאי חייב על כל שבת ושבת אדתני היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת ליתני הכיר ולבסוף שכח וכ"ש הא מאי היודע עיקר שבת מי שהיה יודע עיקרה של שבת ושכחה אבל

וגבי שביעית נמי כו'. הכי תנן בשביעית (פ"ז מ"ט) כלל גדול אמרו כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה וממין הצובעין ואינו מתקיים בארץ אינו חייב אלא לחיה יש לו שביעית ולדמיו שביעית יש לו ביעור ולדמיו ביעור ועוד כלל אחר אמרו דקתני כל שאינו(א) מאכל אדם ומאכל בהמה וכו' ומתקיים בארץ יש לו שביעית ולדמיו שביעית ואין לו ולדמיו ביעור(ב) דכלל הראשון גדול דיש לו ביעור ואחרון אין לו ביעור(ג) ואע"ג דקתני התם(ד) בשביעית אחריתא כלל גדול אמרו בשביעית ולא קתני בתריה כלל אחר (ה) כיון דקתני כלל קטן קמיה שייך למתני בתריה כלל גדול: **והא גבי מעשר דקתני עוד כלל אחר אמרו כו'.** תימה למה יסגה בראשון כלל גדול כיון דאינו גדול מן השני וצ"ע:

דאית ביה אבות ותולדות. ואפילו לרבא דאמר במועד קטן (דף ג:) גבי שביעית אבות אסר רחמנא תולדות לא אסר רחמנא מ"מ מדרבנן מיהא אית ביה אבות ותולדות וא"ת במעשר אינא אבות ותולדות דמלאורייתא דגן ותירוש ויצהר ומדרבנן כל מילי וי"ל דלא שייך להזכיר אבות ותולדות במילי דלית ביה איסור מלאכות וא"ת וכללא אחר דשבת ושביעית ליתני נמי כלל גדול מהאי טעמא וי"ל דאי לומר דלא צריך למיתני דאכלל גדול קמא קאי וה"ק עוד כלל גדול אחר אמרו: **גדול** עונשו של שבת משל שביעית. לפירוש הקונטרס דמפרש בתלוש שנתלש קודם שבת וקודם שביעית משמע שרוצה לפרש שביעית במחובר איתא היינו במחובר ערב שביעית ונתלש בשביעית ומיירי באיסור פירות שביעית לאכילה וקשה לר"י דלפי' לא הוה ליה למימר אלא גדול עונשו של שבת ושביעית משל מעשר דאיתנהו במאכל בהמה מה שאין כן במעשר ולמה ליה למימר כלל גדול עונשה של שבת משל שביעית אלא נראה לר"י דבמידי דאכילה (ו) דלא שייכא לענין שבת לא שייך למימר גדול שבת לא משביעית ולא ממעשר ולהכי לא קאמר גדול שבת ממעשר אלא קאמר גדול שבת משביעית דאיסור מלאכות איתנהו בין בתלוש(ז) בין במחובר(ז) ואילו איסור מלאכות דשביעית במחובר איתא בתלוש ליתא וכן משמע בירושלמי(ח) דקתני שבשבת חלה על הכל ושביעית לא חלה אלא על עבודת האדם כלומר: **ולבר קפרא** דתני כלל גדול **במעשר כו'.** נראה לרשב"א דאחריים לא שנו כלל גדול במעשר לפי שאינו גדול מפאה אלא מדרבנן אבל כלל גדול דשבת גדול משביעית מדאורייתא וכן של שביעית משל מעשר: **ואילו פאה ליתא בתאנה וירק.** לאו דוקא תאנה דהא רוב אילנות אין לקיטתן כאחד ואינן רק מ' אילנות דתאיב בפ"ק דפאה (מ"ה) דחייב בפאה אלא נקט תאנה משום(ז) דנלקטת כמה פעמים כדאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף כח:) אבל ג' פירי בחד יומא כגון תאנה כו' ואומר ר"ת דמדאורייתא לא מיחייב בפאה(ט) אלא בדגן ותירוש ויצהר(י) דסתם קציר דכתיב גבי פאה(יא) הוא דגן וכתיב(יב) יכול שאני מרבה קישואין ולוענין שיהיו חייבים בפאה מ"ל ובקונקרס את קציר ארצכם מה קציר שהוא אוכל ונשמר כו' אסמכתא היא דהתם(ט) נמי דרים מעשר ירק מקרא אע"ג דהוי מדרבנן ומה אלא מקנו פאה בירק ובתאנה ודלמי לה כמו שתקנו מעשר מהן אומר ר"ת משום(יג) דלקיטתן כאחד דבר מועט הוא פאה דיליה ויש הפסד לעניים בה יותר מן הריוח שמתבטלין(יד) לפי שאין יודעים זמן לקיטתן ודבר שאין מכניסו לקיום נמי לא משייב(טו) ויפסידו יותר ממה שירויחו במקום אחר: **ספיחי סטים** וקוצה. הא דלא קאמר סתם למעוטי מידי דלאו אוכל אלא נקט הני אומר ר"י משום דקתם הסר רחויים לאכילה וקמ"ל דאפילו הכי אין פאה מהגת בהן וכן מצא רשב"ם בתשובת רש"י והא דנקט ספיחים(טז) משום דשמא סטים וקוצה אינם רחוים כלל לאכילת אדם ולא הוה חידוש לו שמא הן אוכל גמור ולא ממעטינן: **גר שנתגייר בין הנכרים.** (יז) בפני ג' (יח) ולא הודיעוהו מצות שבת(יט) דאי נתגייר בינו לבין עצמו לא הוי גר כדאמרינן בהחולץ (יבמות דף מז:):

אבל

אב מלאכה. דנקט לאו למעוטי תולדות דה"ה לתולדות וכלבד שיהו תולדות דשני אבות אלא למעוטי היכא דהוו ב' תולדות דאב אחד או אב ותולדה שלו דאינו חייב אלא אחת כדקתני סיפא העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת שתי תולדות של אב אחד אינו אלא חטאת אחת דהכי הוא כעושה ומחזר ועושה כהעלם אחד ואין חילוק חטאות כהעלם אחד אלא בגופי עבירה אינו דומין או בחילוק שבחות לענין שגגת שבת: **גמ' עוד כלל אחר.** לקמן בפירקין (דף עה:) ולא כלל בו אלא ב' דברים כל הכשר להצניע וכל שאינו כשר להצניע וכאן כלל יותר ומשום הכי קרי לזו גדול: **וגבי שביעית.** בפרק ד' (בנות שוש): **גבי מעשר.** בפ"ק דמסכת מעשרות: **אית ביה אבות.** מרבעים מסר אחת שהוצרכו למשכן ותולדות הדומות לכל אחת הוא תולדות דיליה. אבות דשביעית זריעה וקצירה וחמירה ובצירה דכתיבן(ב) תולדות אחר עבודות שבשדה וכתב כדאמרינן במועד קטן בפ"ק (דף ג.): **ונכר קפרא דתנא.** בתוספתא דיליה במעשר מאי אבות כו': **אלא לאו היינו טעמא.** משום אבות ותולדות אלא דבר שנאמר בו כלל ושונשו גדול מדבר אחר שנאמר בו כלל תני ביה כלל גדול: **שבת איתא.** לאיסור דילה בין בדבר שהיה תלוש בשבת שמחובר משקדש היום: **ואילו שביעית.** בדבר שהיה מחובר משקדשה שביעית איתא אבל בדבר שהיה תלוש לפני שביעית ליתא: **שביעית.** נמי איתיה במאכל בהמה דכתיב ולבהמתך ולחיה וגו' (ויקרא כה). מעשר ליתיה במאכל בהמה דמדאורייתא דגן תירוש ויצהר כתיבי(ג) וכבן תקון פירות המלון וירק דמאכל אדם כדתני כל שהוא אוכל כו': **איתיה בפאה וירק.** מדרבנן: **כל שהוא אוכל כו'.** דגבי פיאה קציר כתיב(ד) מה קציר מיוחד שיש בו כל אלו: **למעוטי ספיחי סטים וקוצה.** שעומדים לגבע. להכי נקט ספיחים דאין דרך לנוקטן בשנה שנזרעים אלא לסוף ד' וה' שיש שהשרשין מתפשטין בארץ ומשציחין ושורש שלהן עיקר. והא דנקט הני ולא נקט שאר מיני שאין ראוין לאכילה משום דאיידי דגבי שביעית תני להו דיש להן שביעית נקט הכא דבפיאה ומעשר ליתנהו לשון רבינו הלוי. סטים וויסד"ל קולה ווינג"ל: **ומכניסו לקיום למעוטי ירק.** כגון לפת וקפלוטות: **ואילו מכניסו לקיום ולקיטתו כאחד לא תנן.** דכי תקון רבנן דאיידהו לא פלוג בפירות האילן ובירק בין מין למין: **מגניסו.** דפטר בחד חטאת: **כתינוק שנשבה. אבל הכיר ולבסוף שכח.** הוה ליה כשוכח שהיום שבת ויודע עיקר שבת וחייב על כל שבת ושבת: **שהיה שכוחה ממנו.** מעולם: **לאו מכלל דהויא ליה ידיעה מעיקרא.** דחייב ופע"ג דליכא למימר יומים שביומיים הוויין ידיעה לחלק וכ"ש הא דליכא למימר שיומים שביומיים הוויין ליה ידיעה לחלק:

אבל

ומיירי ויליה[1] דסתם קציר דכתיב גבי פאה[2] הוא דגן וכתיב(ה) כי תבוא בכרמך[3] והא דדרים בתמ"כ(ו) יכול שאני מרבה קישואין ולוענין שיהיו חייבים בפאה מ"ל ובקונקרס את קציר ארצכם מה קציר שהוא אוכל ונשמר כו' אסמכתא היא דהתם(ז) נמי דרים מעשר ירק מקרא אע"ג דהוי מדרבנן ומה אלא מקנו פאה בירק ובתאנה ודלמי לה כמו שתקנו מעשר מהן אומר ר"ת משום[4] דלקיטתן כאחד דבר מועט הוא פאה דיליה ויש הפסד לעניים בה יותר מן הריוח שמתבטלין[5] לפי שאין יודעים זמן לקיטתן ודבר שאין מכניסו לקיום נמי לא משייב(ח) ויפסידו יותר ממה שירויחו במקום אחר: **ספיחי סטים** וקוצה. הא דלא קאמר סתם למעוטי מידי דלאו אוכל אלא נקט הני אומר ר"י משום דקתם הסר רחויים לאכילה וקמ"ל דאפילו הכי אין פאה מהגת בהן וכן מצא רשב"ם בתשובת רש"י והא דנקט ספיחים(ט) משום דשמא סטים וקוצה אינם רחויים כלל לאכילת אדם ולא הוה חידוש לו שמא הן אוכל גמור ולא ממעטינן: **גר שנתגייר בין הנכרים.** (י) בפני ג' (יא) ולא הודיעוהו מצות שבת(יב) דאי נתגייר בינו לבין עצמו לא הוי גר כדאמרינן בהחולץ (יבמות דף מז:):

אבל

וגבי שביעית נמי כו'. הכי תנן בשביעית (פ"ז מ"ט) כלל גדול אמרו כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה וממין הצובעין ואינו מתקיים בארץ אינו חייב אלא לחיה יש לו שביעית ולדמיו שביעית יש לו ביעור ולדמיו ביעור ועוד כלל אחר אמרו דקתני כל שאינו(א) מאכל אדם ומאכל בהמה וכו' ומתקיים בארץ יש לו שביעית ולדמיו שביעית ואין לו ולדמיו ביעור(ב) דכלל הראשון גדול דיש לו ביעור ואחרון אין לו ביעור(ג) ואע"ג דקתני התם(ד) בשביעית אחריתא כלל גדול אמרו בשביעית ולא קתני בתריה כלל אחר (ה) כיון דקתני כלל קטן קמיה שייך למתני בתריה כלל גדול: **והא גבי מעשר דקתני עוד כלל אחר אמרו כו'.** תימה למה יסגה בראשון כלל גדול מן השני וצ"ע:

דאית ביה אבות ותולדות. ואפילו לרבא דאמר במועד קטן (דף ג:) גבי שביעית אבות אסר רחמנא תולדות לא אסר רחמנא מ"מ מדרבנן מיהא אית ביה אבות ותולדות וא"ת במעשר אינא אבות ותולדות דמלאורייתא דגן ותירוש ויצהר ומדרבנן כל מילי וי"ל דלא שייך להזכיר אבות ותולדות במילי דלית ביה איסור מלאכות וא"ת וכללא אחר דשבת ושביעית ליתני נמי כלל גדול מהאי טעמא וי"ל דאי לומר דלא צריך למיתני דאכלל גדול קמא קאי וה"ק עוד כלל גדול אחר אמרו: **גדול** עונשו של שבת משל שביעית. לפירוש הקונטרס דמפרש בתלוש שנתלש קודם שבת וקודם שביעית משמע שרוצה לפרש שביעית במחובר איתא היינו במחובר ערב שביעית ונתלש בשביעית ומיירי באיסור פירות שביעית לאכילה וקשה לר"י דלפי' לא הוה ליה למימר אלא גדול עונשו של שבת ושביעית משל מעשר דאיתנהו במאכל בהמה מה שאין כן במעשר ולמה ליה למימר כלל גדול עונשה של שבת משל שביעית אלא נראה לר"י דבמידי דאכילה (ו) דלא שייכא לענין שבת לא שייך למימר גדול שבת לא משביעית ולא ממעשר ולהכי לא קאמר גדול שבת ממעשר אלא קאמר גדול שבת משביעית דאיסור מלאכות איתנהו בין בתלוש(ז) בין במחובר(ז) ואילו איסור מלאכות דשביעית במחובר איתא בתלוש ליתא וכן משמע בירושלמי(ח) דקתני שבשבת חלה על הכל ושביעית לא חלה אלא על עבודת האדם כלומר: **ולבר קפרא** דתני כלל גדול **במעשר כו'.** נראה לרשב"א דאחריים לא שנו כלל גדול במעשר לפי שאינו גדול מפאה אלא מדרבנן אבל כלל גדול דשבת גדול משביעית מדאורייתא וכן של שביעית משל מעשר: **ואילו פאה ליתא בתאנה וירק.** לאו דוקא תאנה דהא רוב אילנות אין לקיטתן כאחד ואינן רק מ' אילנות דתאיב בפ"ק דפאה (מ"ה) דחייב בפאה אלא נקט תאנה משום[ז] דנלקטת כמה פעמים כדאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף כח:) אבל ג' פירי בחד יומא כגון תאנה כו' ואומר ר"ת דמדאורייתא לא מיחייב בפאה[ט] אלא בדגן ותירוש ויצהר[י] דסתם קציר דכתיב גבי פאה[יא] הוא דגן וכתיב[יב] יכול שאני מרבה קישואין ולוענין שיהיו חייבים בפאה מ"ל ובקונקרס את קציר ארצכם מה קציר שהוא אוכל ונשמר כו' אסמכתא היא דהתם[ט] נמי דרים מעשר ירק מקרא אע"ג דהוי מדרבנן ומה אלא מקנו פאה בירק ובתאנה ודלמי לה כמו שתקנו מעשר מהן אומר ר"ת משום[ז] דלקיטתן כאחד דבר מועט הוא פאה דיליה ויש הפסד לעניים בה יותר מן הריוח שמתבטלין[ז] לפי שאין יודעים זמן לקיטתן ודבר שאין מכניסו לקיום נמי לא משייב[ט] ויפסידו יותר ממה שירויחו במקום אחר: **ספיחי סטים** וקוצה. הא דלא קאמר סתם למעוטי מידי דלאו אוכל אלא נקט הני אומר ר"י משום דקתם הסר רחויים לאכילה וקמ"ל דאפילו הכי אין פאה מהגת בהן וכן מצא רשב"ם בתשובת רש"י והא דנקט ספיחים[ט] משום דשמא סטים וקוצה אינם רחויים כלל לאכילת אדם ולא הוה חידוש לו שמא הן אוכל גמור ולא ממעטינן: **גר שנתגייר בין הנכרים.** (י) בפני ג' (יא) ולא הודיעוהו מצות שבת(יב) דאי נתגייר בינו לבין עצמו לא הוי גר כדאמרינן בהחולץ (יבמות דף מז:):

אבל

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פט הלכה ז ופ"ז מהלכות שבת הלכה ט:

מוסף תוספות

א. עי' תוס' הרא"ש שבת: כל שהוא, ועי' מהרש"ל ור"ש"ש. ב. כיון שהוא מתקיים בארץ ואינו כלה לחיה שבשדה אינו צריך לבערו מן הבית. תוס' הרא"ש. [וא"ת] גבי שביעית מאי גודליה דראשון טפי מאחר, קמא ארבע מילי כייל ובתרא ארבע מילי כייל. המג"ר. דבמקום אינו מתקיים תני התם מתקיים ובמקום יש לו ביעור תני התם אין לו ביעור, י"ל נהי דלא נפישי מילי דקמא מבתרא, כיון דחומרא. מי' הר"ן. ג. משו"ה קתני התם כלל גדול. מי' הר"ן. ד. י"ל. תוס' הרא"ש. ה. כיון. תוס' הרא"ש. ו. כגון טוחן ולש. תוס' הרא"ש. ז. כגון קוצר. תוס' הרא"ש. ח. דתאנה לקיטתה מפוזרת יותר משאר אילנות. תוס' הרא"ש. ט. גמי. תוס' הרא"ש. י. דכתיבי בהדיא בקרא. תוס' פסחים מ: יא. פאת שדך בקצרך (ויקרא כג, כב). רשב"ם. יב. ורבנן הוא דתקון בשאר אילנות. תוס' הרא"ש. יג. דכיון. תוס' הרא"ש. יד. במקום אחר. תוס' הרא"ש. שיצפו [מתי] יגמור, וכאותה שאמרו (לעיל כג.) מפני מה אמרה תורה להניח פאה בסוף שדהו מפני ביטול עניים, והכא לא מצו למידע. ריטב"ש. טו. שאינם יכולים להצניעו לזמן מרובה. ריטב"ש. טז. ולא נקט סטים וקוצה. תוס' הרא"ש. יז. פי' שקיבל עליו. ריטב"ש. יח. והודיעוהו מקצת מצות אחרות. המג"ר. יט. שאין זה מעכב. ריטב"ש.

רב נסים גאון

פרק שביעי כלל גדול אמרו

גדול עונשה של שבת יותר משל שביעית, דאילו שבת איתא בין בתלוש ובין במחובר. דחבר זה מפורסם וברור כי אפילו המוציא מרשות לרשות בשבת חייב חטאת, והרבה מן המלאכות שאינן במחובר והן ידועות ואין אנו צריכין למנותן. **ואילו שביעית במחובר איתא בתלוש ליתא.** ועיקר דילה בתורת כהנים הזדע והזמיר בכלל היז, ולמה יצאו להקיש אליהן, מה זרע וזמר מיוחדין שהן עבודה בארץ ובאילן אף אין לי אלא דבר שהיא עבודה בארץ ובאילן. ועיקר דילה בפרק משקין בית השלחין (מו"ק דף ג). **וגדול עונשה של שביעית יותר משל מעשר דאילו שביעית איתא בין במאכל אדם בין במאכל בהמה.** ועיקרה בתורה דכתיב (ויקרא כה) ולבהמתך ולחיה אשר בארצך. ובמשנה (שביעית פ"א) כלל גדול אמרו בשביעית כל שהוא מאוכל אדם ומאוכל בהמה וממין הצובעים ואינו מתקיים בארץ יש לו שביעית ולדמיו שביעית. **ואילו מעשר במאכל אדם איתיה במאכל בהמה ליתה.** עיקר דבר זה הוא כתוב בתורה (דברים יד) עשר תעשר את כל תבואת זרעך, וסמיך ליה ואכלת, דבר שהוא אוכל. ובמשנה (מעשרות פ"א) כל שהוא אוכל.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות